

NET GENERACIJA

Net generacija (angl. *net generation*, *Net Gen*) je razširjena oznaka za generacijo, ki se je rodila in raste sočasno z osebnimi računalniki in internetom. V ZDA se to dogaja že od sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje, pri nas pa od prve polovice devetdesetih let naprej. Prensky pravi, da imajo ti ljudje pri dvajsetih za seboj 20.000 ur gledanja televizije, 10.000 ur dela z računalnikom v internetu in 5.000 ur branja knjig. Da jih je to naredilo "drugačne", ugotavljajo v šolah, knjižnicah, kulturnih ustanovah, v politiki itd. Kaj vse zajema ta "drugačnost", bolj slutimo kot vemo, vendar se iz dneva v dan več raziskav posveča temu vprašanju. Pričakujemo odgovore, ki bodo močno vplivali na spremembe številnih inštitucij. IZUM že šesto leto izvaja poletne računalniške delavnice za net generacijo, kar nas je spodbudilo k fiktivnemu pogovoru, v katerem smo uporabili nekaj elementov iz neposrednih stikov z udeleženci delavnice, nekaj pa iz literature o net generaciji.

OZ: Šola je pred vrati, počitnic je konec in treba bo spet prijeti za svinčnik. Se tega veselite?

NET GEN: Prijeti za svinčnik zveni kot prijeti za motiko. Našim rokam se bolj prilagajajo pilot za krmiljenje televizorja, miška za osebni računalnik in mobilni telefon; z vsem tem živimo že od rojstva. Šola gleda na ta naša priljubljena orodja precej postrani in ne moremo se znebiti občutka, da smo ji zaradi njih sumljivi tudi mi. Učitelji nam očitajo, da smo premalo temeljiti, preveč nepotrpežljivi, nezbrani ...

OZ: Kar ni čudno, če ste vajeni hkrati preklapljanja TV-programe, preiskovati internet, poslušati MP3 in morda še listati po knjigi. Se lahko v takšnem kaosu sploh osredotočite?

NET GEN: Odrasli vse te medije jemljejo pretirano resno: stara mama gleda špansko nadaljevanko od prve do zadnje besede, čeprav je že v prvi minuti vse jasno, kaj se bo zgodilo. In zakaj bi mi viseli na tem programu več kot minuto? Pač preklopimo na drug program, na neka poročila, ker pa se spet vse ponavlja po vsej EU, ni razloga, da bi si pol ure grizli nohte ob tem, ko politiki odkrivajo toplo vodo. Popolnoma nerazumljivo je, zakaj odrasli vse to požirajo tako koncentrirano. Ali res ne vidi-

jo, da je vse skupaj "šit"? Problem je njihova zaslepljenost, ne pa naše preklapljanje. Edina rešitev je, da ob tem počneš še nekaj drugega: poslušaj glasbo, klepetaj po spletu ipd. Saj tudi mama vmes lika in kuha, kar je edino pametno in nam je za vzor. Torej ne gre za našo raztresenost, ampak imamo do vseh medijev kritično distanco, vemo, kako funkcionirajo in se jim ne pustimo tako voditi za nos kot odrasli, ki so vsak dan ob sedmih prilepljeni na ekran, potem pa se pritožujejo, da jih novinarji nategujejo. Saj imajo pilota za preklapljanje, lahko pa bi kaj pametnejšega našli tudi na spletu ali s kakšnim Američanom "početal" (poklepetali) o njihovem genialnem predsedniku. Če hočejo biti privezani k informacijskim jaslim, namesto da bi šli na sočno informacijsko pašo, pa naj bodo. Kdo jim je kriv, če so tako osredotočeni!

OZ: Pri računalniških igricah pa ste strašno skoncentrirani in jih očitno jemljete zares, kar je precej čudno?

NET GEN: Nič ni čudno, če veste, za kaj pri računalniških igricah gre. To ni nobeno zapravljanje časa, ampak reševanje zelo zahtevnih problemov, ki angažira mnoge naše sposobnosti. Kar poizkusite, do katerega nivoja

ste sposobni priti pri Vojni svetov? Pri tem se lahko res izkažemo in zelo pošteno tekmuje med seboj, česar niti v športu skoraj ni več, saj se tam večina dopingira, podkupuje, laže, navija itd. Računalniške igrice pa niso le tekma, pri njih namreč nenehno sodelujemo med seboj, si pomagamo in se veliko in zelo strokovno pogovarjamo. Problemov na višjih nivojih igre brez tega sploh ni mogoče rešiti.

OZ: Očitno vas to bolj priteguje kot šola, kar postaja resen problem!

NET GEN: Problem za koga: za nas ali za šolo? V šoli vse poteka strahotno počasi. "Tabla in bla-bla" še vedno prevladujeta, pri tem pa ne smeš poslušati MP3 ali spotoma kaj preveriti na dlančniku, saj še mobitela ne smeš uporabljati pri pouku. Kot v kamenu dobi! Šola se je očitno ustavila na pragu informacijske dobe in ga ne misli prestopiti. Učitelji se imajo za edini vir pravega znanja. Šola je informacijska puščava. Danes shajati brez Googla je tako, kot živeti brez elektrike. Na to lahko Net generacija gleda le s pomilovanjem, ne more pa nas takšna šola pritegniti. Je pa vseeno super, da se pod šolsko streho vsak dan dobimo s sošolci in se pogovorimo o vsem, kar si že prej nismo sporočili po spletu. Tu in tam se vključi tudi kakšen kul učitelj, ki ne teži, ampak rad sodeluje.

OZ: Starši pa tožijo, da vas ne morejo spraviti stran od računalnika in jih skrbi, ker se premalo družite z vrstniki.

NET GEN: Na seznamu stalnih spletnih sogovornikov imam 150 naslovov in pravkar sem sredi izmenjave sporočil z desetimi prijatelji hkrati. Če niso predaleč, se z njimi tudi shajam, da nadaljujemo naše teme in nikoli ne tupimo v stilu, kaj je ona oni rekla, da je ona rekla ... Zelo redko sem sam, le da starši tega ne vidijo, ker ne upoštevajo virtualnih skupnosti. Res pa je, da ne pripadam nobenim violam in vedno sam odločam, kje in kako se bom angažiral. Včasih tudi pod drugim imenom, če je tako bolj pametno. Ne pustim se vleči za nos reklamam, ki jih prileti 8.000 na dan in ki kažejo, kako odrasli podcenjujejo mlade in si predstavljajo, da nas bodo molzli kot potrošniške ovce. Vse njihove finte takoj filtriram! Kar pa se tiče zmanjšane fizične aktivnosti, je hipermarket nevarnejši od računalnika: ni treba več hoditi na lov in obdelovati njive, ker ti vse ponudi najboljši сосед, pa nihče ne vpije, da bomo zato degenerirali.

OZ: Navezani ste IKT, ki povzroča informacijsko poplavo, v kateri se vsi utapljam!

NET GEN: Mi nič ne vemo o kakšni informacijski poplavi. Razumemo pa težave odraslih, če obvladajo edino tehniko branja knjig, česar jih je naučila šola. In šola še vedno prisega le na ta informacijski vmesnik, s katerim

res ni mogoče obvladati sodobnih informacijskih tokov. Odrasli na osebnem računalniku po vsej sili iščejo neko besedilo in ne vidijo ikone, ki utripa preko celega ekrana in pove prav vse! Nam govorijo tudi barve, glasbene podlage, slike, grafike ... Če znaš vse to brati, ti je hitro jasno, za kaj gre in ne zgubljaš časa s štetjem od začetka do konca. Sploh pa tudi tisti, ki pišejo besedila, delajo to vedno na enak način in ko poskenirajo pet ključnih besed, ti je osnova že jasna. Redka besedila si zaslužijo kaj več pozornosti. Odrasli pa berejo po vrsti in natančno, kot da imajo pred seboj sveto pismo in zato ne pridejo nikamor ter se utapljujejo v preobilici informacij. Ni usodna količina informacij, ampak njihova počasnost!

OZ: Toda v poklicu je treba biti natančen in dobro poznati navodila, vi pa na vse gledate počez in površno. Kakšni profesionalci pa boste?

NET GEN: Znano je, da je drobnjakarjev, ki ne znajo ničesar narediti brez natančnih navodil, v vseh poklicih preveč. Ker je treba danes delovati globalno in interdisciplinarno, vsi iščejo profesionalce, ki hitro doumejo celoto in takoj ugotovijo, kje je "keč" (v čem je bistvo), na katerega se je treba osredotočiti. Obvladati je treba čim več kanalov hkrati in brez tega ni več poklicne niti poslovne uspešnosti. V informacijski družbi je predvsem pomembno procesiranje informacij: njihovo pridobivanje, izbiranje, organiziranje, shranjevanje, izmenjava itd., kar ni več izvedljivo brez IKT. To pa je naša domena in prednost, zato ni strahu, da bi v družbi prihodnosti ostali brez dela. Če pa Slovenija ne bo šla v korak s časom in bodo stari blokirali razvoj, bomo šli drugam in potem naj si narišejo svoje pokojnine kakor vejo in znajo.

OZ: Bi vas lahko označili za tehnofile, ki se naslajajo ob vsaki tehnični novosti, če je potrebna ali ne?

NET GEN: Nismo tehnofili in IKT je zgolj del našega življenjskega okolja odkar vemo za sebe. Neumno bi bilo, če te tehnologije ne bi uporabljali, kar je isto, kot da bi mimo WC-ja hodili v grm opravljat potrebo. Vse, kar je pri roki, tudi uporabimo in IKT zna biti zelo koristna. Nismo obsedeni s tehniko, a že od naših najzgodnejših let naši starši polnijo svoje hiše z vsemi mogočimi elektronskimi aparati: mame brišejo prah na njih, očetje že leta razvozlavajo pisna navodila zanje, mi jih pač uporabljamo. Spočetka stari kričijo, da bomo vse pokvarili, a že naslednji trenutek nas kličejo na pomoč, če treba sneti fotografijo z digitalca. Tako po sili razmer postanemo tehnofili, čeprav je res samo to, da so odrasli tehnofobi.

Sicer pa internet za nas ni nobena tehnična zadeva, ampak način vzpostavljanja družbenih stikov – je socialna mreža. Nebistveno je, da moraš tu in tam pritisniti tudi kakšen gumb, očitno pa starše to najbolj očara in mislijo,

da smo vsi računalniški geniji ter o tem prepričujejo še svoje sosede.

OZ: Vrnimo se k šoli, kjer je danes že vse polno računalnikov in kjer vam na široko odpirajo vrata v kibernetске простore.

NET GEN: Šolski računalniki so večino časa pod ključem in ne moremo do njih. Računalniške učilnice pa so tudi sicer uporabne le za ozek namen, medtem ko v razredih v glavnem ni računalnikov, ki bi bili vedno in vsem dostopni. Smešno je, ko računalništvo učijo s kredo in tablo in ko moramo na pamet ponavljati neke bivše definicije. Dela z računalnikom pač ni mogoče omejiti na šolsko uro, na neki poseben predmet, na spraševanje definicij, na edino zveličaven učbenik, na vsevednega profesorja itd. Dokler bo tako, bo računalnik v šoli kot pes v cerkvi – ne en, ne drugi nimata tam kaj iskati. Če bi bila naša računalniška usposobljenost odvisna od šole, bi ostali računalniško nepismeni in tako tudi je z vsemi tistimi našimi vrstniki, ki si zunaj šole ne morejo najti priložnosti za delo z računalnikom. K sreči jih je vedno manj, a še vedno toliko, da nam ne sme biti vseeno, ker je računalniška nepismenost zanje in njihovo prihodnost najhujša katastrofa.

OZ: Morda pa je le prav, da šola ne pretirava z virtualnostjo in vas zadržuje v realnem svetu! In zagotovo ima zelo prav, da vam preprečuje kopiranje in lepljenje (uporabo copy-paste), ko bi morali pokazati lastno znanje!

NET GEN: O tem, ali je šola realni svet in internet nerealni svet, bi lahko resno razpravljali. Kaj pa še ima šola z današnjo realnostjo, če se obrača stran od informacijske družbe? Na ta način postaja vse bolj umetna in neživljenjska. Ali kdaj pomisli, da lahko postane tudi nepotrebna?

Kar pa zadeva “copy-paste”, ki nam pomaga, da si ni treba izmišljati odgovorov, ki že obstajajo, gre za elementarno racionalnost. Na voljo so novi načini iskanja informacij, ki so tisočkrat hitrejši od starih in teh bi nas morala šola naučiti. Izvirni odgovori so redki in 99 odstotkov znanja, ki ga potrebujemo v življenju, prevzamemo od drugih. Pri tem pa je naša uspešnost odvisna od časa, ki ga potrošimo, da najdemo najustreznejšo informacijo. Popolna iluzija je, da nam šola lahko dá vse te odgovore na zalogo – tudi če bi si vse zapomnili, bi podatki v najkrajšem času zastareli. Šola misli, da nas mora naučiti čim več stvari, ampak ali kdaj naredi preizkus, koliko tega po dvajsetih letih še velja?

OZ: Zato pa je vse znanje shranjeno v knjižnicah. Jih pogosto obiskujete?

NET GEN: Ko gre za knjižnice, se mi deklariramo kot Googlova generacija, kar pa naših knjižničarjev ne skrbi

preveč. Po ameriških podatkih, ki postajajo veljavni tudi za nas (kot pač vse v zvezi z digitalizacijo), 89 odstotkov naših vrstnikov uporablja Google kot prvo izbiro pri iskanju informacijskih virov in le 2 odstotka spletne strani knjižnic. Kar 93 odstotkov jih je tudi zadovoljnih s tem, kar jim posreduje Google in ta način pridobivanja informacij je že postal del našega življenjskega stila. Saj še vedno uporabljamo tudi knjižnico, a knjige niso več primarna oblika “pakiranja”, ki nas zanima. Ponudba digitalnih formatov je že vseobsežna in deluje po načelu 24/7, omogoča pa učinkovitejše “branje” s pomočjo računalnika. Hvaležni smo tistim knjižničarkam, ki nam znajo v zvezi z iskalniki odkriti nove prijeme in orodja – npr. GoogleScholar – ter nas zavarovati pred stranpotmi, ki jih je v kiberprostoru ogromno. Ampak to počnejo redki in že ko prideš na spletno stran knjižnice, je očitno, da internet posiljuje s svojim stoletnim načinom dela. Čim prej se je treba navaditi na globalno mrežo in izkoristiti informacijsko ponudbo, ki je dostopna na vseh koncih sveta. Daleč od tega, da bi bili odvisni od “domače” knjižnice.

OZ: Imate za konec vi kakšno vprašanje?

NET GEN: Zakaj je starejšim tako težko priznati, da jih mlajši lahko česa naučimo?

OZ: Morda pa nekoč najdemo koga, ki bo pripravljen odgovoriti na vaše vprašanje!

(Razgovor je vodil Franci Pivec.)